

Warszawa, dnia 14 lutego 2022 r.

dr hab. Jakub Brdulak, prof. SGH

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

Instytut Zarządzania, Katedra Zarządzania Strategicznego

**Ocena osiągnięć naukowych
dr Diany Rokity-Poskart
w postępowaniu habilitacyjnym**

Spis treści:

Podstawy formalne recenzji	2
Podstawowa charakterystyka osoby Habilitanta	3
CZEŚĆ 1. Osiągnięcie naukowe (zgodnie z art. 219 ust. 2 Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym z dnia 20 lipca 2018 r. (Dz. U. poz. 1668 z późn. zm.))	4
Ocena dzieła naukowego: „Ekonomiczne skutki migracji edukacyjnych do ośrodka akademickiego. Studium przypadku Opola”	4
CZEŚĆ 2. Aktywność naukowa realizowana w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury (zgodnie z art. 219 ust. 3 Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym z dnia 20 lipca 2018 r. (Dz. U. poz. 1668 z późn. zm.)).	8
2.1. Główne obszary aktywności naukowej:	8
2.2. Dorobek publikacyjny w ujęciu ilościowym	8
2.4. Przegląd wybranych publikacji załączonych do wniosku	9
2.5. Międzynarodowy charakter aktywności naukowej	15
CZEŚĆ 3. Dodatkowe informacje, w tym w szczególności osiągnięcia dydaktyczne oraz osiągnięcia w zakresie popularyzacji nauki lub sztuki;	16
3.1. Osiągnięcia dydaktyczne	16
3.2. Osiągnięcia w zakresie popularyzacji nauki	16
KONKLUZJA:	17

Podstawy formalne recenzji

Recenzję przygotowano na podstawie pisma prof. dr hab. Andrzeja Graczyka, Dziekana Wydziału Ekonomii i Finansów Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu z dnia 6 grudnia 2021 roku, w którym została mi przekazana informacja, że Uchwałą Rady Naukowej Dyscypliny Ekonomia i Finanse nr 91/2021 z dnia 25 listopada 2021 roku zostałem powołany na recenzenta przeprowadzenia postępowania dr Diany Rokity-Poskart. Pismo wraz z załącznikami otrzymałem dnia 23 grudnia 2021 r.

Recenzja została sporządzona w oparciu o wymagania prawne zawarte w:

- Ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z dnia 20 lipca 2018 r. (Dz. U. poz. 1668 z późn. zm.).
- Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 22 lutego 2019 r. w sprawie ewaluacji jakości działalności naukowej (Dz.U. 2019 poz. 392 z późn. zm.).

Recenzja została sporządzona na podstawie wniosku złożonego w wersji papierowej i dostępnego w formie elektronicznej przez dr Dianę Rokitę-Poskart z dnia 17 maja 2021 r. o przeprowadzenie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie ekonomia i finanse z następującymi załącznikami:

- 1) Dane wnioskodawcy
- 2) Kopia dokumentu potwierdzającego posiadanie stopnia doktora
- 3) Autoreferat w języku polskim
- 4) Wykaz osiągnięć naukowych stanowiących znaczny wkład w rozwój dyscypliny ekonomia i finanse
- 5) Monografia naukowa pt. „Ekonomiczne skutki migracji edukacyjnych do ośrodka akademickiego. Studium przypadku Opola”.
- 6) Oświadczenia o udziałach w publikacjach naukowych
- 7) Kopie dokumentów poświadczających wybrane osiągnięcia
- 8) Zapis elektroniczny dokumentów (pamięć flash USB)

Do wykazu osiągnięć (załącznik 4) zostały załączone w części IV informacje naukometryczne przygotowane przez pracownika Biblioteki Głównej Politechniki Opolskiej na dzień 16 kwietnia 2021 r. dla nazwiska Rokita oraz Rokita-Poskart.

Przekazana dokumentacja spełnia wymagania formalne. Doceniam jej rzetelne przygotowanie umożliwiające sprawną pracę na załącznikach i na samym wniosku. Oświadczam również, iż nie jestem współautorem i recenzentem żadnej z przedłożonych publikacji.

Podstawowa charakterystyka osoby Habilitanta

Habilitantka ukończyła studia magisterskie w 2006 roku na Uniwersytecie Opolskim, Wydział Ekonomiczny. Otrzymała tytuł magistra ekonomii.

Stopień doktora nauk ekonomicznych w zakresie ekonomii uzyskała na Uniwersytecie Ekonomicznym we Wrocławiu na Wydziale Inżynieryjno-Ekonomicznym dnia 10 czerwca 2010 roku. Tytuł rozprawy doktorskiej brzmiał: „Ekonomiczno-społeczne konsekwencje migracji zewnętrznych dla społeczności wiejskich (na przykładzie wybranych miejscowości Śląska)”. Promotorem w przewodzie doktorskim był dr hab. Romuald Jończy, a recenzentami prof. dr hab. Robert Rauziński oraz dr hab. Irena Kociszewska.

Habilitantka od października 2013 roku pracuje w Katedrze Polityki Regionalnej i Rynku Pracy na Wydziale Ekonomii i Zarządzania Politechniki Opolskiej. Jeden rok (od 1 października 2006 roku do 30 września 2007 roku) pracowała na Uniwersytecie Opolskim.

Od 2019 roku jest członkiem w sekcji migracji wewnętrznych i badań regionalnych Komitetu Badań nad Migracjami Polskiej Akademii Nauk PAN.

CZĘŚĆ 1. Osiągnięcie naukowe (zgodnie z art. 219 ust. 2 Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym z dnia 20 lipca 2018 r. (Dz. U. poz. 1668 z późn. zm.))

Ocena dzieła naukowego: „Ekonomiczne skutki migracji edukacyjnych do ośrodka akademickiego. Studium przypadku Opola”

Habilitantka jako osiągnięcie naukowe, które stanowi znaczny wkład w rozwój nauk ekonomicznych w dyscyplinie nauk ekonomia i finanse wskazała monografię pod tytułem: „Ekonomiczne skutki migracji edukacyjnych do ośrodka akademickiego. Studium przypadku Opola” wydaną przez Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu w 2021 roku. Książka liczy 269 strony. Recenzentem monografii byli dr hab. Jan Brzozowski (profesor Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie) oraz dr hab. inż. Anna Skórska (profesor Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach). Przedstawiona do recenzji książka reprezentuje wnioskowaną przez Habilitantkę dziedzinę i dyscyplinę nauki.

Powyższa monografia spełnia wymagania dla monografii wskazane w art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce oraz w paragrafie 10.1. Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 22 lutego 2019 r. w sprawie ewaluacji jakości działalności naukowej (Dz.U. 2019 poz. 392 z późn. zm.).

Habilitantka formułuje cel główny monografii w formie pytania badawczego: *jakie są ekonomiczne konsekwencje migracji edukacyjnych związanych z podejmowaniem studiów wyższych dla gospodarczej sytuacji ośrodka akademickiego, w tym dla lokalnego rynku towarów i usług, dla lokalnego rynku pracy, oraz jakie stwarza to możliwości długookresowego rozwoju miasta?* Autorka wyodrębniła w ramach powyższego celu trzy cele szczegółowe (s. 12):

- 1. Identyfikacja krótkookresowych skutków migracji edukacyjnych związanych z podejmowaniem kształcenia na poziomie wyższym dla opolskiego rynku towarów i usług.*
- 2. Określenie krótkookresowych konsekwencji towarzyszących migracjom edukacyjnym w sferze lokalnego rynku pracy Opola.*
- 3. Ocena długookresowych możliwości oddziaływania migracji edukacyjnych na perspektywy rozwoju ośrodka akademickiego: na sytuację demograficzną, lokalne zasoby kapitału ludzkiego, lokalny rynek towarowo-usługowy oraz lokalny rynek pracy.*

Autorka w dalszej części wstępu wskazuje, że *celem teoretycznym opracowania było także zidentyfikowanie zakresu pojęcia migracji edukacyjnych, sformułowanie ich definicji, a celem metodologicznym – określenie możliwości implementacji algorytmu obliczania dochodowych efektów mnożnikowych do szacowania powstałych dzięki wydatkom migrantów miejsc pracy w lokalnej gospodarce miasta akademickiego.* (s. 12).

Hipoteza główna pracy brzmi *migracje edukacyjne pozytywnie wpływają na sytuację ekonomiczną i rozwój opolskiego ośrodka akademickiego jako obszar napływu* (s. 13).

Dodatkowo zostały sformułowane trzy hipotezy szczegółowe:

1. *Migracje edukacyjne związane z podejmowaniem studiów wyższych przez pobudzenie lokalnego popytu konsumpcyjnego pozytywnie oddziałują na lokalny rynek towarów i usług, a sama skala ich wpływu jest uzależniona od charakteru migracji i zakwaterowania studentów w mieście trybu podejmowania studiów.*
2. *Migracje edukacyjne pozytywnie oddziałują na lokalny rynek pracy – powodują umiarkowane ilościowo, ale jednocześnie ważne pod względem strukturalnym zmiany podaży pracy oraz kreują nowe miejsca pracy.*
3. *Migracje edukacyjne do ośrodka akademickiego wpływają na możliwości długookresowego rozwoju miasta w sensie ekonomicznym i demograficznym.*

Monografia składa się z 6 rozdziałów: (1) Procesy migracyjne – ujęcie teoretyczne, (2) Migracje edukacyjne i ich konsekwencje dla obszaru napływu, (3) Obszar i metodyka badań, (4) Migranci edukacyjni w świetle badań kwestionariuszowych, (5) Ocena ekonomicznego oddziaływania migracji edukacyjnych w sferze lokalnej, (6) Wyniki badań własnych i wnioski – kontekst empiryczno-teoretyczny. Rozdziały są poprzedzone wstępem i zakończone zakończeniem. Książka zawiera również spis literatury, aneks, spis rysunków i tabel oraz angielskojęzyczne podsumowanie. Aneks zawiera narzędzia badawcze: ankietę zrealizowaną wśród studentów oraz scenariusz wywiadu pogłębionego przeprowadzony wśród przedsiębiorców.

Autorka w pierwszych rozdziałach dokonuje analizy teoretycznej, następnie przedstawia badania i na tej podstawie formułuje wnioski. Konstrukcja monografii nie budzi zastrzeżeń, jest logiczna, objętość rozdziałów jest równomiernie rozłożona. Należy docenić bogatą literaturą wykorzystaną w monografii (s. 215-246).

Autorka w ramach źródeł pierwotnych opiera się na wynikach badań własnych. Zostało zastosowane podejście mieszane łączące elementy metod ilościowych i jakościowych. Było ono dwustopniowe: w pierwszej kolejności zostały przeprowadzone badania sondażowe wśród

studentów, a następnie indywidualne wywiady pogłębione z przedstawicielami lokalnych przedsiębiorstw.

Badania sondażowe wśród studentów zostały poprzedzone badaniami pilotażowymi. Została zastosowana procedura losowo-kwotowa. Badania zostały przeprowadzone w roku akademickim 2016/2017 w sumie na 15 kierunkach następujących uczelni opolskich: Uniwersytet Opolski, Politechnika Opolska, Wyższa Szkoła Bankowa, Państwowa Medyczna Wyższa Szkoła Zawodowa w Opolu oraz Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji na próbie 730 studentów.

Badaniami jakościowymi zostało objętych 19 osób reprezentujących podmioty gospodarcze zlokalizowane w centrum miasta Opolu, w pobliżu kampusów oraz uczelni. Została wykorzystana technika indywidualnego wywiadu pogłębionego w oparciu o scenariusz wywiadu. Respondenci reprezentowali następujące branże: gastronomiczną, hotelarską i rekreacyjną.

Habilitantka zaproponowała dwie metodyki: szacowania opłat za studia oraz analizę wpływu migrantów edukacyjnych na obszar napływu.

Recenzent nie zidentyfikował nieprawidłowości związanych z realizacją badań. Habilitantka prezentując założenia metodologiczne zwraca uwagę na pewne ograniczenia i bariery związane z realizacją badań i w miarę możliwości na nie odpowiada. Tę dyskusję zawartą w monografii oceniam wysoko. Tym samym, w mojej opinii, badania zrealizowane na potrzeby monografii są poprawne i umożliwiają formułowanie wniosków. Jedyna kwestia, która ewentualnie może budzić pewien niedosyt, to dość odległy termin realizacji badań – były one zrealizowane 4 lata przed ukazaniem książki stąd ich aktualność nie jest najwyższa. Autorka prezentuje wyniki zrealizowanych badań w odniesieniu do wybranych teorii migracyjnych.

Habilitantka w zakończeniu informuje, iż *prezentowane wyniki badań oraz przeprowadzone analizy potwierdzają większość sformułowanych hipotez badawczych.* (s. 209). W zakończeniu Autorka również formułuje szereg rekomendacji skierowanych zarówno do uczelni, jak i władz miast akademickich mających na celu przyciągnięcie większej liczby zagranicznych studentów.

Silną stroną monografii jest dobre osadzenie Autorki zarówno w tematyce migracji, jak również w samym regionie – mieście Opolu. Słabszą stroną jest osadzenie badań w naukach ekonomicznych – dobrane narzędzia badawcze są przede wszystkim typowe dla badań realizowanych w naukach o zarządzaniu. Poza tym Autorka rozpatruje jedynie napływ studentów – wartościowe dla przedmiotu rozważań byłoby rozpoznanie jaka jest skala

emigracji młodych osób z Opola do innych ośrodków edukacyjnych. Na pewno takie zestawienia umożliwiłyby formułowanie głębszych wniosków chociażby w zakresie ryzyk demograficznych dla miasta i regionu Opola. Dla lepszej czytelności monografii szkoda, że w części końcowej nie zestawiono hipotez i pytań badawczych z rezultatami badań.

Powyższe uwagi mają charakter polemiczny oraz techniczny i nie wpływają na pozytywną ocenę przedstawionej monografii.

Konkludując, uważam, że ww. analizowana monografia spełnia wymagania ustawowe stawiane osiągnięciu naukowemu, wynikające z art. 219 ust. 2 pkt a) Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym z dnia 20 lipca 2018 roku (Dz. U. 2018 poz. 1668 z późn. zm.).

CZĘŚĆ 2. Aktywność naukowa realizowana w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury (zgodnie z art. 219 ust. 3 Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym z dnia 20 lipca 2018 r. (Dz. U. poz. 1668 z późn. zm.)).

2.1. Główne obszary aktywności naukowej:

Głównym obszarem aktywności naukowej Habilitantki są migracje. Zarówno dorobek naukowy (w tym również osiągnięcia naukowe), jak i organizacyjny jest spójny i związany z migracjami.

Habilitantka wymienia w autoreferacie (s. 29) następujące szczegółowe obszary badawcze:

- *zatrudnienie w Polsce i za granicą mieszkańców województwa opolskiego,*
- *wpływ emigracji na sferę fiskalną samorządów lokalnych i regionalnych,*
- *sytuacja studentów i absolwentów studiów wyższych na rynku pracy,*
- *problematyka ekonomicznych uwarunkowań oraz konsekwencji migracji związanych z podejmowaniem studiów wyższych,*
- *funkcjonowanie miast akademickich.*

Powyższe tematy są ulokowane w dziedzinie nauk ekonomicznych. Doceniam spójność reprezentowanego przez Habilitantkę obszaru badawczego.

2.2. Dorobek publikacyjny w ujęciu ilościowym

Habilitantka w autoreferacie (s. 38) podaje 55 publikacji naukowych przygotowanych po uzyskaniu doktora nauk ekonomicznych. Liczba ta obejmuje jedną samodzielną monografię autorską, dwie współautorskie – w tym jedną w języku niemieckim. Habilitantka publikuje głównie w języku polskim i angielskim – z 32 artykułów oraz recenzowanych materiałów konferencyjnych – 19 powstało w języku polskim, a 13 w języku angielskim. Habilitantka posiada 1 publikację indeksowaną na liście ERIH, 7 w bazie Web of Science oraz jedną (współautorską) w bazie JCR. Przygotowała również 3 ekspertyzy.

Konkludując, dorobek pod kątem ilościowym uznaję za odpowiedni. Międzynarodowa aktywność publikacyjna jest dobra, choć brakuje większej liczby samodzielnych publikacji w prestiżowych czasopismach.

2.3. Aktywność naukowa i udział w projektach badawczych

Habilitantka jest aktywna naukowo – po uzyskaniu w 2010 roku stopnia doktora nauk ekonomicznych uczestniczyła w sumie 36 konferencjach (w tym 13 międzynarodowych), gdzie miała możliwość wygłoszenia referatów (samodzielnie lub we współautorstwie).

Habilitantka systematycznie bierze udział w projektach badawczych, pełniła również rolę kierownika (w zadaniach badawczych finansowanych z dotacji celowej na prowadzenie badań naukowych lub prac rozwojowych oraz zadań z nimi związanych służących rozwojowi młodych naukowców). Uczestniczyła w międzynarodowym projekcie „Student Mobility in Europe” finansowanym z programu Erasmus+

Wykazuje dużą aktywność w obszarze recenzowania publikacji. W latach 2014-2021 wykonała 54 recenzji. Recenzuje publikacje dla polskich i zagranicznych czasopism naukowych (m.in. International Journal of Environmental Research and Public Health, Sustainability, Social Sciences, International Journal of Climate Change Strategies and Management oraz Management of Environmental Quality).

2.4. Przegląd wybranych publikacji załączonych do wniosku

Do wniosku zostało załączonych w sumie 15 publikacji:

1. Jończy R., Rauziński R., Rokita-Poskart D. (2014). Ekonomiczno-społeczne skutki współczesnych migracji na przykładzie Śląska Opolskiego. W: M. Lesińska, M. Okólski, K. Slany, B. Solga (red.), Dekada członkostwa Polski w UE. Społeczne skutki emigracji Polaków po 2004 roku. Warszawa: Ośrodek Badań nad Migracjami, Komitet Badań nad Migracjami PAN, 233–244.
2. **Rokita-Poskart D. (2015). Miejsce funkcji akademickiej w strategiach rozwoju lokalnego wybranych miast pozametropolitalnych. Studia Miejskie, 19, 159–170.**
3. Jończy R., Rokita-Poskart D. (2016). Niektóre fiskalne konsekwencje procesów migracji w kontekście zrównoważonego rozwoju lokalnego i regionalnego. W: M. Maciejasz-

- Świątkiewicz, J. Karwowski (red.), *Ekonomia. Finanse. Bankowość. Księga jubileuszowa Profesora Ewy Bogackiej-Kisiel*. Wrocław: Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, 99–111.
4. Jończy R., Rokita-Poskart D. (2016). Zmiany głównych kierunków migracji zagranicznych w latach 2007–2014 (na przykładzie studentów opolskiego ośrodka akademickiego). *Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach*, 292, 80–88.
  5. **Rokita-Poskart D. (2016). Aktywność gospodarcza na migracyjnych i niemigracyjnych obszarach wiejskich województwa opolskiego. *Studia Obszarów Wiejskich*, 42, 65–74.**
  6. **Rokita-Poskart D. (2016). Educational migration and the labour market. *Czech Journal of Social Sciences, Business and Economics*, 5 (1), 6–17.**
  7. **Rokita-Poskart D. (2016). Konsekwencje wewnętrznych migracji edukacyjnych w gospodarczym pejzażu (na przykładzie opolskiego ośrodka akademickiego). *Studia Migracyjne – Przegląd Polonijny*, 161, 3, 205–222.**
  8. Rokita-Poskart D., Poskart R., Platje J. (2016). Źródła finansowania wydatków konsumpcyjnych studentów opolskiego ośrodka akademickiego. *Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach*, 425, 141–151.
  9. Jończy R., Rokita-Poskart D. (2017). Opolski ośrodek akademicki a migracje „na studia” w województwie opolskim. *Studia Śląskie*, 80, 115–126.
  10. **Rokita-Poskart D. (2018). The demand and income effect of internal educational migration in academic centers – the case of Opole. *Central and Eastern European Migration Review*, 2 (7), 197–208.**
  11. **Rokita-Poskart D. (2018). Ekonomiczne konsekwencje zmniejszającej się liczby studentów w ośrodkach akademickich w Polsce. *Acta Universitatis Lodzianis. Folia Geographica Socio-Oeconomica*, 33, 39–40.**
  12. Mach, Ł., Rokita-Poskart D. (2019). Selected Meso-Economic Consequences of the Changing Number of Students in Academic Towns and Cities (A Case Study of Poland). *Sustainability*, 11 (1901), 1–15.
  13. Jończy R., Rokita-Poskart D. (2019). Changes in Student Employment Abroad Between 2007 and 2016 (the Example of the Opole Academic Centre). In: *Proceedings of the 34th International Business Information Management Association Conference (IBIMA) “Vision 2025: Education Excellence and Management of Innovations through Sustainable*

Economic Competitive Advantage”. Madrid: International Business Information Management Association, 8690–8697.

14. Rokita-Poskart D. (2019). Local Policies to Attract University Students to Towns and Cities: examples from Poland, Czech Republic and Ukraine. In: Proceedings of 6th Scientific Conference with International Participation "Economy of Integration" ICEI, "(E) Migration and Competitiveness of South-Eastern European Countries". Tuzla: University of Tuzla, 358–367.

15. Dolińska A., Jończy R., Rokita-Poskart D. (2020). Post-Secondary-School Migration of Young People to Large Regional Centers as a Factor of Depopulation and Disharmonious Regional Development in Poland. *European Research Studies Journal*, 23 (3), 260–279.

Poniższa syntetyczna analiza obejmuje publikacje autorskie tzn. publikacje nr [2], [5], [6], [7], [10], [11] oraz [14].

[2] Rokita-Poskart D. (2015). Miejsce funkcji akademickiej w strategiach rozwoju lokalnego wybranych miast pozametropolitalnych. *Studia Miejskie*, 19, 159–170.

Powyższy artykuł prezentuje rolę funkcji akademickich w stymulowaniu rozwoju lokalnego w miastach pozametropolitalnych. Analiza została dokonana w następujących miastach: Olsztyn, Opole, Zielona Góra, Bielsko-Biała, Kalisz, Koszalin, Radom, Tarnów, Włocławek oraz Nysa. Artykuł został oparty na wtórnych źródłach danych – strategiach rozwoju ww. miast dostępnych publicznie. Strategie były analizowane *pod kątem postrzegania związku funkcji akademickich z tworzeniem kapitału ludzkiego, innowacyjności oraz transferu technologii, rolą studentów w rozwoju społeczno-gospodarczym oraz kształtowania ośrodka regionalnego lub subregionalnego jako elementów uznawanych za istotne katalizatory rozwoju lokalnego* (s. 166-167).

Artykuł dobrze wpisuje się w zainteresowania naukowe Habilitantki. Analizowana w części 1 monografia naukowa jest rozwinięciem pewnych obserwacji dokonanych przez Habilitantkę w niniejszym artykule. Artykuł wskazuje na dobre kompetencje Habilitantki w docieraniu do źródeł, jego silną stroną jest dość duża próba analizowanych miast.

[5] Rokita-Poskart D. (2016). Aktywność gospodarcza na migracyjnych i niemigracyjnych obszarach wiejskich województwa opolskiego. *Studia Obszarów Wiejskich*, 42, 65–74.

Za abstraktem: *Obszary wiejskie województwa opolskiego przez ostatnich kilka dekad przeszły szereg przemian, które wywarły istotny wpływ na ich obecną sytuację społeczno-gospodarczą. (...) Celem zaprezentowanej w artykule analizy porównawczej stało się określenie wpływu emigracji zarobkowej ludności regionu na jeden z elementów określających sytuację ekonomiczną obszarów wiejskich – na aktywność gospodarczą gmin wiejskich województwa opolskiego mierzoną wskaźnikiem liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców. W wyniku tej analizy ustalono, że emigracja zarobkowa może mieć związek z aktywnością gospodarczą mieszkańców obszarów wiejskich, aczkolwiek jest ona determinowana jeszcze przez szereg innych czynników.*

Artykuł oparty jest na analizie szczegółowych danych GUS. Poza tym jest oparty na szerokiej literaturze związanej z tematyką migracji. Wskazuje on na umiejętność Habilitantki pracy z danymi GUS – kluczowym źródłem danych dla nauk ekonomicznych.

[6] Rokita-Poskart D. (2016). Educational migration and the labour market. Czech Journal of Social Sciences, Business and Economics, 5 (1), 6–17.

Zgodnie z abstraktem artykuł koncentruje się na związkach migracji edukacyjnej z rynkiem pracy, w szczególności na konsekwencjach migracji edukacyjnej związanej ze studiami na rynek pracy miasta akademickiego Opola w Polsce. Analizę empiryczną dla niniejszego artykułu przeprowadzono na podstawie wyników badań empirycznych przeprowadzonych na grupie 1075 studentów wszystkich uczelni w Opolu. W artykule zastosowano podejście oparte na obliczeniach efektu mnożnikowego. Wyniki tych badań oraz szacunki uzyskane podczas analizy danych dowodzą, że migracje edukacyjne związane ze szkolnictwem wyższym mogą wpływać na podaż i popyt na lokalnych rynkach pracy miast akademickich.

Artykuł ten posiada szereg części wspólnych dla monografii naukowej, w tym w szczególności:

- 1) metodykę badań obejmujących badania studentów (badania zrealizowano w latach 2013-2015, próba obejmowała wszystkie uczelnie ulokowane w Opolu) oraz
- 2) propozycję liczenia dochodowych efektów mnożnikowych do szacowania powstałych dzięki wydatkom migrantów miejsc pracy w lokalnej gospodarce miasta akademickiego.

Finalna moja opinia jest pozytywna i wskazuje on na długotrwałe zainteresowanie tematem migracji edukacyjnych Habilitantki.

Artykuł ten powstał na bazie artykułu [7] co zostało odnotowane przez Autorkę w bibliografii, choć moim zdaniem powinno być również zasygnalizowane we wstępie.

[7] Rokita-Poskart D. (2016). Konsekwencje wewnętrznych migracji edukacyjnych w gospodarczym pejzażu (na przykładzie opolskiego ośrodka akademickiego). Studia Migracyjne – Przegląd Polonijny, 161, 3, 205–222.

Za abstraktem: *W artykule skoncentrowano się na analizie migracji edukacyjnych związanych z podejmowaniem studiów wyższych oraz konsekwencji, jakie mogą nieść dla lokalnego rynku dóbr i usług oraz rynku pracy miasta akademickiego. Konsekwencje te zostały ukazane dla jednego z miast akademickich w Polsce – dla Opola, w którym studia podejmuje ponad 25 tys. studentów, przy czym ok. 90% z nich to migranci edukacyjni, i które charakteryzuje się jednym z najwyższych w Polsce współczynników liczby studentów w stosunku do liczby mieszkańców. Analiza została przeprowadzona w oparciu o wyniki badań empirycznych prowadzonych wśród kwotowo dobranej grupy 1075 studentów wszystkich uczelni wyższych w Opolu.*

Artykuł został oparty na tej samej próbie badawczej co artykuł [6]. Powtarzają się też wnioski np. propozycja liczenia dochodowych efektów mnożnikowych. Jak wynika z analizy źródeł, powyższy artykuł powstał przed artykułem [7]. Moje konkluzje co do treści są analogiczne jak w przypadku artykułu [6] – generalnie pozytywne.

[10] Rokita-Poskart D. (2018). The demand and income effect of internal educational migration in academic centers – the case of Opole. Central and Eastern European Migration Review, 2 (7), 197–208.

Za abstraktem w języku angielskim: *W miastach z dużymi instytucjami edukacyjnymi napływ migrantów edukacyjnych ma duże znaczenie dla popytu konsumpcyjnego i może wywołać efekty mnożnikowe. Głównym celem artykułu jest ukazanie mechanizmu zagregowanego efektu popytowo-dochodowego wywoływanego przez migracje edukacyjne w polskim mieście Opolu. Szacunek tego efektu przedstawiono na podstawie badań ankietowych na próbie 1 075 studentów ze wszystkich uczelni zlokalizowanych w mieście. Analizowane efekty dotyczą zarówno bezpośredniego impulsu konsumpcyjnego, jak i pośredniego tworzenia miejsc pracy oraz wzrostu dochodów instytucji zapewniających studentom zakwaterowanie, co z kolei powoduje wzrost popytu konsumpcyjnego. (...) Szacunkowy 15% popytu konsumpcyjnego*

kreowanego przez wydatki studentów migrujących (ok. 175 400 000 zł) i 485 dodatkowych miejsc pracy wskazuje na znaczenie takich wydatków dla lokalnej gospodarki.

Autorka ponownie w tym artykule prezentuje propozycję (koncepcję) liczenia dochodowych efektów mnożnikowych do szacowania powstałych dzięki wydatkom migrantów miejsc pracy w lokalnej gospodarce miasta akademickiego. W źródłach konsekwentnie przywołuje publikacje [6] i [7]. Artykuł oparty jest również na tej samej próbie badawczej co publikacje [6] i [7].

[11] Rokita-Poskart D. (2018). Ekonomiczne konsekwencje zmniejszającej się liczby studentów w ośrodkach akademickich w Polsce. Acta Universitatis Lodzianis. Folia Geographica Socio-Oeconomica, 33, 39–40.

Za abstraktem: Zmniejszająca się liczba studentów w Polsce wpływa z jednej strony na funkcjonowanie całego systemu szkolnictwa wyższego oraz na sytuację poszczególnych szkół wyższych, z drugiej strony natomiast generuje szereg konsekwencji ekonomicznych dla miast akademickich. W opracowaniu na podstawie danych statystycznych GUS zaprezentowano zmiany w liczebności osób studiujących w wojewódzkich miastach akademickich w okresie 2006–2015 oraz podjęto próbę określenia charakteru ekonomicznych konsekwencji wynikających z ubytku liczby studentów w ośrodkach kształcenia na poziomie wyższym.

Artykuł oparty jest na danych statystycznych GUS. Potwierdza kompetencje analityczne Autorki. Niektóre części artykułu zostały wykorzystane w monografii naukowej, co oceniam pozytywnie, ponieważ zapewnia ciągłość aktywności badawczej Habilitantki.

[14] Rokita-Poskart D. (2019). Local Policies to Attract University Students to Towns and Cities: examples from Poland, Czech Republic and Ukraine. In: Proceedings of 6th Scientific Conference with International Participation "Economy of Integration" ICEI, "(E) Migration and Competitiveness of South-Eastern European Countries". Tuzla: University of Tuzla, 358–367.

Artykuł poświęcony wpływowi szkolnictwa wyższego na rozwój regionalny. Celem artykułu jest analiza regionalnych strategii zorientowanych na zwiększanie atrakcyjności danej lokalizacji dla studentów oraz zachęcania absolwentów do pozostania w miejscu, gdzie studiowali. Badania były przeprowadzone wśród władz poszczególnych regionów oraz uczelni w Opolu (Polska), Karwinie (Czechy) i Tarnopolu (Ukraina).

Artykuł porównuje działania pow. miast oraz uczelni w ww. zakresie. Badania mają charakter jakościowy i mogą stanowić interesujące źródło rekomendacji dla badanych ośrodków miejskich, jak również innych ośrodków i uczelni, które stawiają sobie za cel zwiększenia atrakcyjności dla studentów oraz zachęcenie do pozostania absolwentów w ośrodku. Treści niniejszego artykułu nie są bezpośrednio związane z monografią.

Przegląd wybranych publikacji wskazuje na dużą spójność aktywności naukowej Habilitantki. Pomimo zauważonych pewnych powtarzalności w analizowanych artykułach i monografii naukowej, monografia konsumuje treści zawarte w artykułach. Tym samym stanowi ich rozwinięcie.

2.5. Międzynarodowy charakter aktywności naukowej

Habilitantka jest aktywna międzynarodowa. Systematycznie publikuje w języku angielskim, uczestniczy w zagranicznych konferencjach, uczestniczy w międzynarodowych badaniach. Głównymi kierunkami jej międzynarodowej aktywności naukowej są: Słowacja, Czechy oraz Ukraina.

Otrzymała w dniu 22 lutego 2021 roku grant Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej na wyjazd stażowy na Ukrainę w celu realizacji badań: „Studium determinant związanych z podejmowaniem studiów wyższych w Tarnopolu przez studentów z Polski oraz ich plany na przyszłość”.

Międzynarodowa aktywność naukowa Habilitantki jest odpowiednia, choć warto byłoby rozszerzyć ją na współpracę zarówno na poziomie Europy, jak i na poziomie globalnym, tak, aby objąć nią bardziej różnorodne lokalizacje niż tylko trzy ww. kraje.

CZĘŚĆ 3. Dodatkowe informacje, w tym w szczególności osiągnięcia dydaktyczne oraz osiągnięcia w zakresie popularyzacji nauki lub sztuki;

3.1. Osiągnięcia dydaktyczne

Habilitantka jest aktywnym dydaktykiem. Prowadzi bazowe przedmioty z ekonomii np. ekonomia, makroekonomia, mikroekonomia. Prowadziła również zajęcia w języku angielskim, choć nie ma ich w swojej obecnej ofercie dydaktycznej.

Habilitantka regularnie uczestniczy w programach Erasmus+. Prowadziła zajęcia w takich krajach jak: Portugalia, Chorwacja, Litwa, Rumunia i Czechy

Otrzymała w 2010 i 2020 roku nagrodę Rektora Politechniki Opolskiej za działalność dydaktyczną.

Aktywność dydaktyczna jest na odpowiednim poziomie, doceniam w szczególności systematyczną aktywność dydaktyczną w programach Erasmus+. Profil realizowanych przedmiotów jednoznacznie wskazuje na dyscyplinę ekonomia i finanse.

3.2. Osiągnięcia w zakresie popularyzacji nauki

Habilitantka jest aktywna w tym obszarze. W szczególności doceniam od 2007 roku opiekę nad Studenckim Kołem Naukowym „Maestros de la economia”. Poza tym Habilitantka prowadziła prezentacje (wykłady) na zaproszenie szkół średnich oraz podstawowych, stowarzyszeń zawodowych. Jest zapraszana do mediów (radia i telewizji) – w szczególności do mediów regionalnych działających w województwie opolskim. Prowadzi również aktywną działalność ekspercką wspierającą region opolski m.in. w formułowaniu odpowiedzi na wyzwania demograficzne.

Aktywność Habilitantki oceniam pozytywnie, jej działalność popularyzacyjna stanowi istotny wkład w rozwój regionu opolskiego.

KONKLUZJA:

Przedstawione do oceny:

1. Osiągnięcie naukowe – dzieło opublikowane w całości pt. „Ekonomiczne skutki migracji edukacyjnych do ośrodka akademickiego. Studium przypadku Opola”, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, 2021, autorstwa Habilitantki w mojej opinii wnosi znaczny wkład w rozwój dyscypliny ekonomia i finanse zgodnie z art. 219 ust. 2 Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym z dnia 20 lipca 2018 r. (Dz. U. poz. 1668 z późn. zm.).
2. Aktywność naukowa realizowana w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej spełnia kryterium istotnej aktywności naukowej zgodnie z art. 219 ust. 3 Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym z dnia 20 lipca 2018 r. (Dz. U. poz. 1668 z późn. zm.).

W związku z powyższym wyrażam **pozytywną opinię** w sprawie nadania dr Dianie Rokicie-Poskart stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie ekonomia i finanse.